

Monumentnummer*: 500962

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 januari 1997
Kadaster deel/nr 82766/135

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Tilburg	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tilburg	M			2622

Omschrijving**

Inleiding

De SYNAGOGE getuigt van de culturele en sociaal-economische ontwikkeling van de gestaag in aantal groeiende negentiende- eeuwse Joodse gemeenschap in Tilburg. Het gebouw verving in 1874 een kleinere, niet als zodanig gebouwde synagoge aan de Zomerstraat. De bouwgrond aan de Willem II-straat werd door de gemeenschap in 1873 van de gemeente gekocht. Een jaar later kon dankzij een renteloze lening het gebouw worden gerealiseerd. De synagoge is tot 1940 in gebruik geweest. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de inventaris van het gebouw vernield. Na de oorlog heeft het pand gefungeerd als gymnastiekzaal en opslagplaats. Na een opknapbeurt in 1948- 1949 heeft het gebouw tot 1976 opnieuw als synagoge voor de orthodox-Joodse gemeenschap gefungeerd.

De bebouwing aan de Willem II-straat, een sterk samenhangende bebouwing met voornamelijk tweelaags herenhuizen en winkels met bovenwoningen, maakt deel uit van de tussen 1865-1900 gegroeide 'stationsbuurt'.

Omschrijving

Het pand werd gebouwd naar een ontwerp uit 1873 van J.B.P.E. Fremau. De eenlaags synagoge, die haaks op de straat staat, heeft een rechthoekige plattegrond, wordt gedekt door een zadeldak (met leien gedekt) en heeft een eenvoudige opzet.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De symmetrische straatgevel heeft een indeling met drie vensterassen en wordt geflankeerd door getoogde houten inrijpoorten. Opvallend is de architectonische behandeling van de voorgevel: naast de geleding van de gevel door pinakels, lisenen en lijsten, heeft de gevel relief gekregen door de toepassing van meervoudige tandlijsten en al dan niet klimmende keperboogfriezen. Deze rijke baksteenplastiek wordt voortgezet in de gekanteelde topgevel, die is voorzien van een vijftal pinakels, die als arkeltorentjes de straatgevel bekronen. Bijzonder zijn ook de hoge vensters in de zijgevel, die afgesloten worden door spitse hoefijzerbogen, gecombineerd met accoladeboog- beëindiging. Een dergelijke, op oosterse motieven geïnspireerde ornamentiek is gebaseerd op Duitse synagogen (Berlijn, Dresden) en waarschijnlijk uniek in Nederland. Achter de voorhal met bovenliggende vrouwengalerij is via een vleugelpaneel deur met halfrond bovenlicht de grote rechthoekige gebedsruimte te bereiken. Deze is voorzien van eenvoudig gestucte wanden met houten lambrizing en, tussen de vensters, op gemetselde consoles gestelde lisenen. De door schuifvensters van de zaal afgesloten galerij, gesteld op houten kolommen, is voorzien van een houten, gesloten balustrade met panelen. Zeer bijzonder is de mikwe, die in een aanbouw aan de linkerkant van het gebouw, bewaard is gebleven.

De oorspronkelijke gevelsteen boven de ingang is door de Joodse gemeenschap bij de verkoop van het gebouw in 1976 verwijderd.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Synagoge